

Türkiye’de akaryakıt kaçakçılığıyla mücadele: Ceza ve düzenleyici çerçevelerin kapsamlı analizi

Haşim ÖZKURT¹

¹Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Kadirli Meslek Yüksekokulu, Osmaniye, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/ijoess.1680

Gönderi Tarihi/ Received:
16.02.2025

Kabul Tarihi/ Accepted:
29.05.2025

Online Yayın Tarihi/ Published:
15.06.2025

Öz

Bu çalışma, akaryakıt kaçakçılığının hukuki boyutunu, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu çerçevesinde incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede karşılaşılan hukuki sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmektir. Türkiye'nin jeostratejik konumu nedeniyle enerji ticaretinde merkezi bir rol üstlenmesi ve komşu ülkelerdeki düşük akaryakıt fiyatları, kaçakçılık faaliyetlerinin artmasına zemin hazırlamaktadır. Bu durum, kamu maliyesinde vergi kaybına neden olmakta, çevresel ve toplum sağlığı açısından risk oluşturmaktadır ve organize suç örgütlerine finansman kaynağı teşkil etmektedir. Çalışmada, kanunun uygulanmasında ortaya çıkan yorum farklılıkları, Yargıtay içtihatları doğrultusunda değerlendirilmiş; yaptırımların caydırıcılığı ve yargılama süreçlerinin etkinliği analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında, özellikle kanun değişikliklerinin yargı organlarıncaya farklı yorumlanması, içtihat birliğinin tesis edilememesi ve yaptırımların caydırıcılık düzeyinin yetersizliği sorunları üzerinde durulmuştur. Yargıtay içtihatları çerçevesinde, uygulama farklılıkları ve yargılama süreçlerinin uzunluğunun adil yargılanma hakkı üzerindeki etkileri de ayrıntılı şekilde irdelenmiştir. Çalışma sonucunda, mevzuatın güncel ihtiyaçlara göre revize edilmesi, yaptırım sisteminin güçlendirilmesi ve yargı organları arasında içtihat birliğinin sağlanması gerekliliği tespit edilmiştir. Ayrıca, uluslararası iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi ve teknolojik denetim sistemlerinin yaygınlaştırılması önerilmektedir. Çalışma, akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede hukuki düzenlemelerin etkinliğini artıracak kapsamlı öneriler sunmakta ve konunun ceza hukuku boyutunu sistematik bir yaklaşımla ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akaryakıt kaçakçılığı, ceza hukuku, hukuki yaptırımlar, kaçakçılıkla mücadele kanunu, Yargıtay içtihatları

Combating fuel smuggling in Türkiye: A comprehensive analysis of criminal and regulatory frameworks

Abstract

This study examines the legal dimensions of fuel smuggling within the framework of Anti-Smuggling Law No. 5607. The primary objective of the research is to identify legal challenges encountered in combating fuel smuggling and develop solution proposals. Türkiye's geostrategic position as a central hub in energy trade, coupled with lower fuel prices in neighboring countries, creates conditions conducive to smuggling activities. This situation results in tax revenue losses for public finance, poses risks to environmental and public health, and provides financial resources to organized crime syndicates. The review evaluates interpretative differences in the law's application through Supreme Court precedents and analyzes the effectiveness of sanctions and judicial proceedings. The research particularly focuses on issues such as varying judicial interpretations of legislative amendments, the inability to establish unified case law, and the inadequacy of deterrent sanctions. Within the framework of Supreme Court jurisprudence, the effects of implementation disparities and lengthy judicial proceedings on the right to fair trial have been examined in detail. The research findings indicate the necessity of revising legislation according to current needs, strengthening the sanctions system, and establishing unified case law among judicial bodies. Furthermore, the study recommends developing international cooperation mechanisms and expanding technological monitoring systems. The research presents comprehensive recommendations to enhance the effectiveness of legal regulations in combating fuel smuggling and systematically addresses the criminal law aspects of the issue.

Keywords: Anti-smuggling law, criminal law, fuel smuggling, legal sanctions, supreme court precedents

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Haşim ÖZKURT, E-posta/ e-mail: hasimozkurt@osmaniye.edu.tr

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti, hem Asya hem de Avrupa kıtaları arasında yer alan stratejik coğrafi konumu sayesinde küresel enerji ticaretinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu coğrafi avantaj, Türkiye’yi enerji kaynaklarının Batı’ya iletilmesinde doğal bir transit ülke konumuna getirerek, enerji ticaretinde merkezi bir nokta haline getirmektedir (Şahin, 2011). Ancak, Türkiye’nin hızla artan enerji talebi, ülkenin enerji ithalatına olan bağımlılığını da beraberinde getirmektedir. Bu durum, ülkenin enerji arz güvenliğini sağlamak ve kaynak çeşitliliğini artırmak adına ulusal enerji politikalarının temel önceliklerinden biri haline gelmiştir (TBMM 2003, 5015 Sayılı Petrol Piyasası Kanunu). Türkiye’nin bu stratejik enerji ticareti konumu yalnızca ekonomik açıdan değil, aynı zamanda siyasi ve diplomatik anlamda da büyük önem taşımaktadır. Bu durum, Türkiye’ye uluslararası ilişkilerde önemli bir pazarlık gücü kazandırırken, bölgesel istikrarın sağlanmasına da katkı sunmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye’nin petrol üreticisi ülkelere ve düşük maliyetli akaryakıt satışı yapılan bölgelere komşu olması, akaryakıt kaçakçılığı gibi ciddi sorunları gündeme getirmektedir (Gedik, 2019). Bu soruna karşı mücadele amacıyla, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kabul edilmiş ve bu kanun, akaryakıt kaçakçılığı suçlarını tanımlayarak, bu suçlarla etkin bir şekilde mücadele edilmesini hedeflemektedir (TBMM 2007, 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu). Hukuki açıdan değerlendirildiğinde, Türkiye’ye kaçak akaryakıt sokma eylemi, gümrük kaçakçılığı suçunun nitelikli bir hali olarak kabul edilmekte ve bu suçların cezai müeyyideleri oldukça ağırdır (Çıldır & Denizhan, 2010).

Ceza hukuku, suçluların sorumlu tutulması ve adil bir hukuk düzeninin sağlanabilmesi için temel bir yapı taşı oluşturur (Kan, 2025). Kanun koyucu, suç işlenmesi durumunda suçun ciddiyetine göre caydırıcı özellikte cezai yaptırımlar öngörmüş ve bu şekilde suçların işlenmesini engellemeyi amaçlamıştır (Karakaş, 2004). Türkiye’nin enerji ticaretindeki merkezi rolü, ülkeye stratejik avantajlar sağlamakla birlikte, akaryakıt kaçakçılığı gibi suçlarla mücadele sorumluluğunu da beraberinde getirmektedir (Ceyhan ve Demircioğlu, 2013). Bu durum, enerji politikalarının oluşturulmasında hukuki, ekonomik ve uluslararası ilişkiler boyutlarının birbirini tamamlayıcı bir şekilde ele alınmasını zorunlu kılmaktadır (Gedik, 2020).

Akaryakıt kaçakçılığı, Türkiye Cumhuriyeti’nin ekonomik, sosyal ve güvenlik yapısını olumsuz yönde etkileyen çok boyutlu bir suç olarak öne çıkmaktadır. Bu suçun ekonomik, hukuki ve toplumsal boyutları incelendiğinde, toplum üzerinde geniş çaplı ve derinlemesine etkiler bıraktığı gözlemlenmektedir (Boz, 2018).

Ekonomik açıdan değerlendirildiğinde, akaryakıt kaçakçılığı, devletin vergi gelirlerinde ciddi kayıplara yol açmakta ve kayıt dışı ekonomiyi güçlendirerek yasal piyasalar üzerinde yıkıcı etkiler yaratmaktadır (Çilesiz, 2014). Yapılan tahminlere göre, devlet her yıl milyarlarca dolarlık gelir kaybına uğramaktadır (Aydın, 2012). Bu durum, kamu hizmetlerinin finansmanını ve bütçe dengelerini olumsuz yönde etkileyerek, eğitim, sağlık ve altyapı gibi hayati öneme sahip kamu hizmetlerine ayrılan kaynakların azalmasına neden olmaktadır (Özen, 2015).

Tüketici hukuku ve ürün güvenliği açısından bakıldığında, standartlara uygun olmayan kaçak akaryakıtın piyasaya sürülmesi, motorlu taşıtlarda arızalara ve performans düşüşlerine yol açmaktadır. Ayrıca, kaçak akaryakıtın içerdiği zararlı maddeler, insan sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta ve çevre kirliliğini artırarak çevre hukuku ve kamu sağlığı açısından ciddi tehditler oluşturmaktadır (TBMM 1983, 2872 Sayılı Çevre Kanunu). Bu, sadece çevresel değil, aynı zamanda halk sağlığına yönelik de önemli riskler taşımaktadır.

Rekabet hukuku açısından incelendiğinde, akaryakıt kaçakçılığı, yasal işletmelerin gelirlerinde azalmaya neden olmakta ve bunun sonucunda haksız rekabet ortamı yaratmaktadır. Bu durum, yasal işletmelerin yatırım yapma kapasitelerini düşürmekte ve piyasa genelinde bir daralmaya yol açmaktadır (Öz ve Erim, 2016). Kaçakçılar, üzerinde ortalama %400 oranında vergi yükü bulunan bir malı vergisiz olarak ülkeye sokmak suretiyle piyasa dinamiklerini bozmakta ve yasadışı ticaret yapanlara haksız kazanç sağlamaktadır. Bu durum, ekonomik istikrarı tehdit eden ve adil rekabeti zayıflatan bir etki yaratmaktadır.

Ulusal güvenlik hukuku açısından değerlendirildiğinde, akaryakıt kaçakçılığının terör örgütleri ve organize suç şebekelerinin finansmanında kritik bir rol oynadığı anlaşılmaktadır (Zengin, 2021). Bu tür çok yönlü zararlar, akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelenin sadece cezai yaptırımlarla sınırlı kalmaması gerektiğini, aynı zamanda idari, mali ve sosyal politikalara dayalı bir yaklaşım gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun etkin bir biçimde uygulanması, sınır güvenliğinin güçlendirilmesi, teknolojik denetim mekanizmalarının daha etkin hale getirilmesi, uluslararası işbirliğinin artırılması ve toplumsal farkındalığın yükseltilmesi gibi çok boyutlu stratejilerin benimsenmesi zorunludur.

Yargı içtihatları da göz önünde bulundurulduğunda, akaryakıt kaçakçılığının önlenmesi ve bu suçla etkin bir şekilde mücadele edilmesi, yalnızca ekonomik boyutuyla değil, aynı zamanda hukuki, sosyal, çevresel ve ulusal güvenlik açısından da kritik bir mesele olarak değerlendirilmektedir (Yutcan, 2019). Bu sorunun çözülmesi için, kamu kurumlarının, özel

sektör temsilcilerinin ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışması büyük önem taşımaktadır. Bu aktörlerin koordineli bir şekilde hareket etmesi, karmaşık ve çok boyutlu bu soruna karşı etkili bir mücadele stratejisinin geliştirilmesi açısından gereklidir. Bu şekilde, akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede sürdürülebilir ve bütüncül bir yaklaşım benimsenebilir.

Bu çalışma kapsamında, öncelikle Türkiye'deki akaryakıt kaçakçılığının temel nedenleri detaylı bir şekilde incelenmektedir. Ardından, bu sorunun çözülmesi amacıyla mevzuatta gerçekleştirilen önemli gelişmeler ele alınarak, mevcut hukuki çerçeve değerlendirilmektedir. Sonraki aşamada, akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede uygulanan stratejiler ve regülasyonlar hem ulusal hem de uluslararası düzeyde ele alınarak, bu sorunun hukuki boyutları kapsamlı bir şekilde ortaya konulmaktadır. Çalışmanın sonunda, akaryakıt kaçakçılığıyla etkin bir şekilde mücadele edebilmek için öneriler sunulmakta ve bu öneriler ışığında bir sonuç ve değerlendirme bölümü ile çalışma tamamlanmaktadır.

LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye’de akaryakıt kaçakçılığı nedenleri

Vergi, bir ülkenin kamu harcamalarını finanse etmek, kamu hizmetlerini sağlamak, ekonomik istikrarı temin etmek ve sosyal adaleti desteklemek için kullanılan en önemli araçlardan biridir. Vergi yükü, ödenen vergi ile elde edilen gelir arasındaki oran olarak tanımlanırken, toplam vergi yükü bir ülkenin vergi gelirlerinin milli gelire oranı olarak ifade edilir. Ülkeler, vergi gelirleri aracılığıyla kamu hizmetlerini finanse eder, altyapıyı geliştirir ve ekonomik kalkınmayı teşvik eder. Bu sebeple, vergi gelirleri bir ülkenin ekonomik sağlığı için kritik öneme sahiptir. Ancak, vergi gelirlerinden önemli bir kısmının kaybı, özellikle akaryakıt kaçakçılığı gibi illegal faaliyetler nedeniyle meydana gelir. Bu kayıplar, devletin önemli gelir kaynaklarından birinin ciddi şekilde daralmasına yol açarken, ülke ekonomisini de olumsuz etkiler (Arslan, 2013).

Akaryakıt, dünya ekonomisinde stratejik bir öneme sahiptir ve günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Otomobiller, kamyonlar, uçaklar, gemiler ve sanayi sektörlerinde yoğun bir şekilde kullanılan akaryakıt, sadece Türkiye’de değil, dünya genelinde büyük bir talep görmektedir. Ancak, akaryakıttan alınan yüksek vergiler, hem tüketiciler hem de işletmeler için önemli bir maliyet unsuru oluşturur. Akaryakıt üzerindeki vergi yükü, enflasyon, akaryakıt kaçakçılığı, vergi kaybı, kayıt dışı ekonomi ve çevresel dışsallıklar gibi pek çok olumsuz etkiye neden olur. Türkiye’de, özel tüketim vergisi (ÖTV) ve katma değer vergisi (KDV) gibi yüksek vergilerle birlikte akaryakıt fiyatları sık sık artmaktadır. Bu durum,

tüketiciler ve işletmeler üzerinde ciddi mali yükler oluşturmakta, düşük gelirli bireyler ise daha ucuz akaryakıt temin etme amacıyla kaçak akaryakıt kullanmaya yönelmektedir (Avcı, 2022).

Türkiye’de akaryakıt kaçakçılığının yaygın olmasının önemli sebeplerinden biri, akaryakıt üretimi ve ithalatında uygulanan yüksek vergilerin iç piyasa fiyatı ile dış piyasa fiyatı arasındaki büyük farkı yaratmasıdır. Dış piyasalardan daha düşük maliyetle temin edilen akaryakıt, ülkeye girdiğinde iç piyasa fiyatına göre çok daha düşük fiyatlarla satışa sunulabilir. Bu durum, kaçakçılığın artmasına ve akaryakıtın yasadışı yollarla satılmasına olanak tanır. Kaçakçılıkla birlikte, devletin vergi gelirlerinde ciddi kayıplar yaşanır ve bu kayıplar, kamu hizmetlerinin finansmanını olumsuz etkiler (Kırıcı, 2019).

Kayıt dışı ekonomi, resmi kayıtlara ve hükümetin vergi ile düzenleyici kurallarına uymayan ekonomik faaliyetleri tanımlar. Kayıt dışı ekonomi, ekonomik büyümeyi engeller, devletin vergi gelirlerini azaltır ve kamu hizmetlerinin aksamasına yol açar. Kayıt dışı ekonomiye yol açan başlıca faktörler arasında yüksek vergi oranları, aşırı düzenlemeler, karmaşık bürokrasi ve zayıf hukuki yapılar bulunur. Bu faktörler, bireyleri ve işletmeleri vergi ödemekten kaçınmaya ve işlemlerini resmi kayıtlardan uzak tutmaya iter. Akaryakıt gibi yüksek maliyetli ve vergili ürünler, kayıt dışı ekonomi için cazip bir alan oluşturur. Akaryakıt kaçakçılığı, enerji temini için kayıt dışı yöntemlerin kullanılmasına yol açarak, kayıt dışı ekonominin en önemli unsurlarından birini oluşturur (Avcı 2022).

Türkiye’de kayıt dışı ekonominin hızla büyüdüğü gözlemlenmektedir. Yapılan araştırmalara göre, Türkiye ekonomisinin yaklaşık olarak %30 ila %60’ı arasında bir kısmı kayıt dışıdır. Bu durum, ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyen ve kamu maliyesine zarar veren bir eğilimdir. Özellikle akaryakıt ve türevlerinin kaçakçılığı, kayıt dışı ekonominin önemli bir parçası haline gelmiştir. Yüksek vergi oranları ve iç piyasa fiyatlarındaki artış, akaryakıt kaçakçılığının artmasına zemin hazırlamakta, bu da hem devletin gelir kaybına hem de ekonomik düzenin bozulmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, akaryakıt ve diğer yüksek vergili ürünlerin kaçakçılığı, sadece vergi gelirlerinin kaybına neden olmakla kalmayıp, aynı zamanda ülke ekonomisinin sağlıklı işleyişine ciddi zararlar vermektedir (Can, 2006).

Türkiye’de akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelede mevzuatın gelişimi

Türkiye’de akaryakıt piyasasına ilişkin düzenlemeler, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu’na (PPK) dayalı olarak yürütülmektedir. Ancak, bu kanun kapsamında tanımlanmayan ham petrol arama ve üretim faaliyetleri, 6491 sayılı Petrol Kanunu ile düzenlenmiştir (Resmi Gazete, Tarih: 11.06.2013, Sayı: 28674). 2007 yılında yapılan bir değişiklikle, 5015 sayılı

Petrol Piyasası Kanunu'na kaçak petrol tanımı eklenmiş ve bu konuda ceza hükümleri Ek 5. Maddede belirtilmiştir (Resmi Gazete, Tarih: 13.02.2007, Sayı: 26433). Uygulamada karşılaşılan zorluklar nedeniyle, 6455 sayılı Kanun ile 5015 sayılı PPK'daki kaçak akaryakıt ile ilgili ceza hükümleri, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na aktarılmıştır. Akaryakıt kaçakçılığı şu anda 5607 sayılı Kanunla düzenlenmektedir ve 2014'te yapılan 6545 sayılı değişiklik (Resmi Gazete, Tarih: 18.06.2014, Sayı: 29044), 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun ilgili maddelerinde güncellemeler yapılmıştır.

Kaçakçılıkla mücadele yasalarının temeli, 10.12.1927 tarihli ve 1126 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile atılmıştır. Bunu takiben, 15.06.1929 tarihli ve 1510 sayılı ikinci bir kanun çıkmıştır. 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin ardından, devletçi ve aşırı korumacı bir dönemin etkisiyle 07.01.1932 tarihinde yürürlüğe giren 1918 Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun, 71 yıl süreyle uygulanmış ve kaçakçılıkla mücadele mevzuatında en uzun süre yürürlükte kalan kanun olmuştur (Ertuğrul, 2008). Bu dönemde, yasaların kaçakçılığı engellemek için en basit eylemleri dahi ağır şekilde cezalandırmayı amaçladığı görülmektedir (Ertuğrul, 2008). Ancak 1918 sayılı Kanun, bazı düzenlemelerindeki karmaşıklıklar ve eksiklikler nedeniyle uygulama açısından zorluklar yaratmıştır. Örneğin, suçlar ve cezalara dair hükümlerin birbirinden ayrılmasından dolayı ceza uygulamaları konusunda belirsizlikler ortaya çıkmıştır (Ertuğrul, 2008). Akaryakıt kaçakçılığı, 1918 sayılı Kanun'un 25. maddesinde düzenlenmiştir (Ceyhan ve Demircioğlu, 2013).

1918 sayılı Kanunun eksikliklerini gidermek amacıyla 10.07.2003 tarihinde 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun, ekonomik suça ekonomik ceza ilkesi doğrultusunda, para cezası uygulamasını benimsemiş, özgürlüğü kısıtlayıcı cezaları ise genellikle kapsam dışında bırakmıştır (Çulha, 2003). Ancak yapılan incelemeler, 4926 sayılı Kanun'daki ekonomik cezaların aslında ekonomik nitelikte olmadığını ortaya koymuştur (Gedik, 2018). Kanundaki eylem ve ceza hükümlerinin ayrı olarak düzenlenmesi, teşebbüsle ilgili karmaşık hükümlerin varlığı, bazı suçların cezasız kalması ya da yetersiz ceza verilmesi eleştirilmiştir (Ünal & Parlar, 2004). 4926 sayılı Kanun'da ayrıca, para cezalarının taksitlendirilmesi gibi kolaylıklar getirilmişken, 1918 sayılı Kanun'da yer alan teşebbüs, içtima, müsadere gibi unsurlar benzer şekilde düzenlenmiştir (Ertuğrul, 2008). Yargıtay, 4926 sayılı Kanun uyarınca akaryakıt kaçakçılığı suçlarını 3. maddenin a fıkrasına göre değerlendirmiştir (Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 22.12.2008, E.2005/14646, K.2008/22217).

Akaryakıt kaçakçılığının ciddi boyutlara ulaşması ve etkin bir şekilde mücadele edilmesi gerektiği göz önünde bulundurularak, 5576 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle 5015 sayılı PPK'ya kaçak petrol tanımı eklenmiş ve Ek 5'te cezai hükümler getirilmiştir. Akaryakıt kaçakçılığı, 5607 sayılı Kanun'un 3. maddesinde düzenlenmiş ve yargı organları da bu kapsamda çeşitli kararlar almıştır (Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 06.11.2017, E.2015/13998, K.2017/8748). Bu dönemde, petrol ve türevlerinin kanunlara aykırı şekilde yurda sokulması durumunda hangi kanunun uygulanacağına dair belirsizlikler ortaya çıkmış, Yargıtay, bu tür eylemleri 5015 sayılı PPK, 4926 sayılı KMK veya 5607 sayılı KMK'ya tabi olarak değerlendirmiştir (Gedik, 2018).

Ceza muhakemesi ve kabahatler hukuku düzenlemeleri, 5271 sayılı CMK, 5237 sayılı TCK ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile birbirleriyle uyumlu hale getirilmiştir. 4926 sayılı KMK'daki düzenlemeler, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na göre daha sistematik bir yapıya kavuşturulmuş ve cezalar, özgürlük kısıtlamalarının yanı sıra adli para cezalarını da kapsamaya başlamıştır. Bu yasal düzenlemelerin amacı, kaçakçılığı önleme, izleme ve ortaya çıkarma işlemleri için gerekli usul ve esasları belirlemektir (Aktaş, 2015).

Akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede, yalnızca ceza hukuku ve cezai yaptırımlar kullanmak yeterli olmamaktadır. Çünkü bu suç, ekonomik, toplumsal ve bölgesel faktörlerin birleşimiyle ortaya çıkmaktadır. Özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerindeki sosyoekonomik sorunlar, işsizlik oranlarının yüksekliği ve eğitim düzeyindeki yetersizlikler, bu tür suçların devam etmesine zemin hazırlamaktadır. 2005 tarihli TBMM Araştırma Komisyonu raporu ve bu rapor doğrultusunda hazırlanan eylem planları, akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede önemli bir aşama kaydedildiğini ortaya koymaktadır. Ancak, akaryakıt kaçakçılığı sorununu çözmek için yalnızca idari önlemler ve cezai yaptırımlar yeterli olmayacaktır; sosyoekonomik yapıyı değiştirmeye yönelik uzun vadeli stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir (Gedik, 2018).

Sonuç olarak, akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede büyük ilerlemeler kaydedilse de, yasal düzenlemelerdeki sık değişiklikler, yargı organlarının yerleşik içtihat oluşturmasını engellemektedir. Bu nedenle, daha bütüncül bir yaklaşım ve geniş perspektifli stratejiler gereklidir.

5607 SAYILI KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNU VE AKARYAKIT KAÇAKÇILIĞI KANUNUNUN GENEL AMACI VE KAPSAMI

2005 yılında yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK), 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu (Kabahatler Kanunu) ile önemli yasal değişiklikler yapılmıştır. Bu düzenlemeler, ceza ve kabahatler hukukunda farklı kanunlarda yer alan genel hükümler arasındaki uyumu sağlama amacı gütmektedir. Özellikle TCK’nın 5. maddesinde, bu kanunun genel hükümlerinin ceza içeren kanunlar ve özel ceza kanunlarına da uygulanacağı belirtilmiş ve aynı şekilde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun 3. maddesi de bu genel hükümleri diğer kanunlarda yer alan kabahatler için geçerli kılmaktadır. Bu bağlamda, 4926 sayılı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Kanunu’nda (KMK) yapılan düzenlemelerin, bu yeni yasalarla uyumlu hale getirilmesi zorunlu hale gelmiştir.

Kaçaklığa yönelik mücadelede 4926 sayılı KMK'nın hükümlerinde ciddi değişikliklere neden olmuş ve bu değişiklikleri düzenlemek amacıyla 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu (KMK) 31 Mart 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yeni kanun, kaçakçılıkla ilgili suçlara verilen cezaları artırmış ve “ekonomik suça ekonomik ceza” ilkesi yerine hapis cezası ve adli para cezasının bir arada uygulanmasını öngörmüştür. Ayrıca, bu kanunda suç ve cezalar aynı maddede düzenlenerek, kaçakçılıkla mücadelede daha açık ve sistematik bir yaklaşım benimsenmiştir. Kanunun amacı, kaçakçılıkla ilgili eylemlerin ve bu eylemlerle ilişkili cezaların belirlenmesinin yanı sıra, kaçakçılıkla mücadele için izlenecek usul ve esasları da düzenlemektir (Aktaş, 2015).

2000’li yıllarda yapılan yasal düzenlemeler, özellikle 6455 ve 6545 sayılı kanunlarla, akaryakıt kaçakçılığı suçlarını da KMK kapsamına almış ve bu suçlarla ilgili cezai düzenlemelerde değişiklikler yapmıştır. Bu değişikliklerle, kaçakçılıkla ilgili suçlar arasında akaryakıt kaçakçılığı özel bir yer tutmaya başlamıştır. 6455 sayılı Kanunla, akaryakıt kavramı açıkça tanımlanmış, KMK’nın 3. maddesinde ise tütün, alkollü içkiler, etil alkol gibi maddelere ek olarak akaryakıt da kaçakçılıkla ilgili suçlar arasına alınmıştır. Bu düzenlemeyle, akaryakıt kaçakçılığı ile ilgili suçlar daha net bir şekilde tanımlanmış ve bu tür suçların cezaları da belirginleştirilmiştir.

Özellikle, akaryakıt kaçakçılığı suçunun kapsamına giren eylemler, 5607 sayılı Kanun’un 3. maddesinde yer alan fıkralarda belirlenmiştir. Bu maddede, akaryakıtın ulusal marker içermemesi, yasa dışı petrol ürünlerinin akaryakıt yerine ikmal edilmesi, kaçakçılık faaliyetlerinin yapılması gibi bir dizi suç unsuru sıralanmıştır. Ayrıca, akaryakıt kaçakçılığı ile ilgili suçların cezai yaptırımları, daha önceki yasal düzenlemelere göre daha ağırlaştırılmıştır.

Özellikle, akaryakıtın yasa dışı yollarla taşınması, saklanması ve satılması gibi faaliyetler ciddi suçlar olarak kabul edilmiştir (Aktaş, 2015).

Akaryakıt kaçakçılığının önlenmesi, sadece yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda ekonomik, toplumsal ve idari önlemlerle de desteklenmelidir. Bu suçun nedenleri ve işlenme biçimleri derinlemesine analiz edilmeli ve suçla mücadele konusunda etkili bir strateji geliştirilmelidir. Yalnızca ceza uygulamalarıyla değil, aynı zamanda koordineli bir yaklaşım ve toplumda farkındalık oluşturma çalışmalarına da ihtiyaç vardır. Akaryakıt kaçakçılığının engellenmesi için yapılacak eylem planları, sadece suçun tekil yönlerini değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik faktörleri de dikkate almalıdır.

Akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelede, daha önce yapılmış olan yasal düzenlemeler, özellikle 2005 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Araştırma Komisyonu Raporu önemli bir dönemeçtir. Bu rapor, akaryakıt kaçakçılığının boyutlarını, işlenme yöntemlerini ve alınması gereken önlemleri detaylı bir şekilde ortaya koymuştur. Raporun ardından, Başbakanlık tarafından bir genelge yayımlanmış ve “Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Kurulu” ile “Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Komisyonu” kurulmuştur. Bu kurullar, ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlayarak akaryakıt kaçakçılığına karşı etkili bir mücadele planı oluşturmuşlardır (Gedik, 2018).

Akaryakıt kaçakçılığı ile mücadele sadece yasal düzenlemelerle sınırlı kalmamalıdır. Bunun yanı sıra, sektörel düzeyde alınacak idari önlemler, toplumda farkındalık yaratacak eğitim programları ve kurumlar arası işbirliği ile bütüncül bir yaklaşım benimsenmelidir. Kaçakçılıkla mücadelenin etkinliği, sadece cezai yaptırımlarla değil, aynı zamanda preventif tedbirlerin ve koordineli stratejilerin başarılı bir şekilde uygulanmasıyla mümkün olacaktır.

Akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelede stratejiler ve düzenleyici çerçeveler

Akaryakıt kaçakçılığı, diğer kaçakçılık türlerinde olduğu gibi, uzun süredir Türkiye ekonomisine önemli zararlar veren bir sorun olmuştur. Bu tür kaçakçılığın, organize suç yöntemleri kullanılarak gerçekleştirildiği ve etkisinin geniş bir yelpazeye yayıldığı görülmektedir (Can, 2006). Türkiye’de akaryakıt kaçakçılığı, büyüklük ve ekonomik boyut açısından diğer kaçakçılık türlerinden daha büyük bir paya sahiptir. Elde edilen yasadışı gelirler ve mevcut sosyo-ekonomik koşullar göz önünde bulundurulduğunda, bu sorunun devam etmesi muhtemeldir. Türkiye'nin ekonomik ve coğrafi özellikleri, ülkenin akaryakıt kaçakçılığının önemli merkezlerinden biri haline gelmesine yol açmıştır. Ayrıca, akaryakıt kaçakçılığı, terör

ve suç örgütleri tarafından, toplumsal tepkiden kaçınmak amacıyla ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi diğer suçlarla benzer şekilde kullanılmaktadır (Gedik, 2018).

Akaryakıt kaçakçılığı nedeniyle Türkiye, ciddi vergi kayıplarına uğramaktadır. Bunun yanı sıra, çevresel, maddi ve insani zararlar da devletin kamu düzenini bozmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, akaryakıt kaçakçılığı sadece asayiş ve güvenlik sorunlarıyla sınırlı görülmemeli, aynı zamanda sorunun sosyal, teknik ve ekonomik yönleri de dikkate alınmalıdır. Kolluk güçlerinin tek başına bu sorunu çözmesi beklenmemeli, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması gerekmektedir (Can, 2006). Bu bağlamda, Türkiye’de yasa koyucular ve idari makamlar, akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelede çeşitli önlemler almış ve düzenlemeler yapmıştır. 2003 yılında kabul edilen 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu (PPK), petrol piyasasını kayıt altına alma amacı taşımaktadır. Bu kanunla birlikte, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) gibi özerk idari otoritelerin görev ve yetkileri belirlenmiş, ulusal marker uygulaması getirilmiş ve bayilerin yalnızca belirli dağıtım şirketlerinden akaryakıt alması zorunlu hale getirilmiştir (Kıl, 2006).

Akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelenin bir diğer boyutu, ceza hukuku ilkelerine dayanarak kaçakçılık eylemlerinin suç olarak tanımlanması ve cezai yaptırımlarla cezalandırılmasıdır. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, genel kaçakçılık hükümleri getirmiş ve akaryakıt kaçakçılığıyla ilgili özel düzenlemeler yapılmıştır. Özellikle 2013 yılında 5015 sayılı PPK’nın 21/2. maddesiyle “kaçak petrol” tanımı yapılmış, 6455 ve 6545 sayılı kanunlarla da Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda değişiklikler yapılmıştır. Bu düzenlemelerle birlikte, akaryakıt kaçakçılığı suçu 5015 sayılı PPK’ya eklenen maddelerle idari yaptırımlarla ilişkilendirilmiştir (Karauz, 2016). Bunun dışında, 05.11.2021 tarihli ve “Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadeleye Yönelik Tedbirler” konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi (Resmi Gazete, Tarih: 06/11/2021, Sayı: 31651) ile Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Kurulu oluşturulmuştur. Ayrıca, 2021-2023 yıllarını kapsayan Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Eylem Planı, Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanarak web sitesinde yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Bu tür önlemler, akaryakıt kaçakçılığına karşı daha etkili bir mücadele stratejisi geliştirilmesi amacı taşımaktadır.

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu (KMK) m.19/1, akaryakıt kaçakçılığı gibi suçlarla mücadelede, belirli kamu görevlilerinin sorumluluklarını ve görevlerini net bir şekilde belirlemektedir. Bu maddeye göre, mülkî amirler, Gümrük Müsteşarlığı personeli ile Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı’na bağlı

personel, akaryakıt kaçakçılığıyla ilgili fiilleri izlemek, önlemek ve araştırmakla yükümlüdür. Bunun yanı sıra, maddede belirtilen 2. ve 3. fıkralara göre, bu görevliler akaryakıt kaçakçılığına ilişkin bilgi edindiklerinde yasal olarak harekete geçmek zorundadırlar ve bu durumda en yüksek mülki yetkilisine durumu bildirmeleri gerekmektedir. Ayrıca, bu görevliler, KMK kapsamındaki suçlarla ilgili olarak özel ya da kamu, tüzel ya da gerçek kişilerden belge ve bilgi talep edebilir, ancak savunma hakkına saygı gösterilmesi koşuluyla bu taleplerin yerine getirilmesi zorunludur. Ancak, bu düzenlemenin bazı pratik ve hukuki sorunlar doğurabileceği düşünülmektedir. Anayasamızın 38. maddesinin 5. fıkrasına göre, hiç kimse aleyhine beyanda bulunmaya ya da kanıt sunmaya zorlanamaz. Bu ilke, suçluluğun ispatı için savcıların yürüttüğü soruşturmalarda, şüphelilerin zorla bilgi vermeye mecbur edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte, Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) uyarınca, Cumhuriyet savcıları soruşturmayı yürütme yetkisine sahiptir ve savcılar, sözlü talimatlarla işlemleri başlatma hakkına sahiptir. Bu durum, KMK’daki düzenlemenin uygulamada ne kadar etkin olacağı konusunda soru işaretleri yaratmaktadır.

5576 sayılı Kanun ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu’ndaki değişikliklerle, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede yetkili ve görevli bir idari otorite olarak net bir şekilde belirlenmiştir. İlk bakışta, KMK m.19/1’de belirtilen akaryakıt kaçakçılığıyla mücadeleye dair görevli kurumlar arasında EPDK’nın da bulunması dikkat çekicidir. Bu değişiklikle, EPDK’nın, yalnızca izleme ve denetleme yetkisine sahip olmakla kalmayıp, aynı zamanda adli kolluk görevi de üstlendiği düşünülmektedir (Kayıkçı, 2015). Bunun dışında, 3497 sayılı Kara Sınırlarının Korunması Hakkında Kanun ile Kara Kuvvetleri Komutanlığı’na bağlı askeri sınır birliklerinin de kaçakçılıkla mücadele kapsamında görevli olduğu belirtilmektedir. Akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede görevli diğer kurumlar arasında, Maliye Bakanlığı’na bağlı Vergi Denetim Birimleri, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı ve Muhakemat Genel Müdürlüğü, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Maliye Bakanlığı Mali Suçlar Araştırma Kurulu, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı’na bağlı sınır birlikleri yer almaktadır (Gedik, 2018). Bu kurumlar, akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede işbirliği içinde hareket ederek, etkin bir çözüm sağlanması amacıyla gerekli tüm tedbirleri alacaklardır.

Ulusal marker uygulaması, akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede, akaryakıtın yasal olmayan yollarla piyasaya girmesini önlemek amacıyla geliştirilen teknik ve idari bir düzenlemedir. Ulusal marker, akaryakıtın özelliklerini değiştirmeyen ve onun kalite

standartlarına zarar vermeyen, ancak yakından izlenmesine olanak tanıyan kimyasal bir bileşendir. Bu uygulama, akaryakıtın rafineriden çıkışından itibaren, gümrüklerdeki denetimlere kadar çeşitli aşamalarda eklenir. Akaryakıtın piyasaya yasal yollarla giriş yapıp yapmadığının tespit edilmesi için önemli bir denetim aracı oluşturur (Gedik, 2020).

Ulusal marker, 2007 yılında yürürlüğe giren 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 18. maddesi ve Petrol Piyasasında Ulusal Marker Uygulamasına İlişkin Yönetmelik ile Türkiye'de uygulanmaya başlanmıştır. Bu uygulama, ülke içindeki yasal ticaret akaryakıtıyla, kaçak ve standart dışı ürünlerin ayrıştırılmasına olanak tanır. Böylece, akaryakıt tedarik zincirindeki her aşamada ürünün kalitesi kontrol edilebilir ve kaçak akaryakıtların piyasa arzı engellenir. Akaryakıtın, ulusal marker ile işaretlenmesi sayesinde, belirlenen kalite ölçütlerinin dışındaki ürünlerin başka akaryakıtlarla karışması engellenir ve yasal olmayan akaryakıtların piyasaya girmesi önlenir (Arslan, 2015).

Ulusal marker uygulaması hem denetim hem de kontrol amacıyla, akaryakıtın yasal ticaretinin izlenebilirliğini artırırken, tüketicilerin standartlara uygun ürün almasını sağlamaktadır. EPDK (Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu), akaryakıt dağıtımçıları ve rafineri firmalarından, piyasaya sürecekleri ürünlere bu marker'ı eklemelerini zorunlu kılmaktadır. Bu, yasal olarak ticaret yapan firmaların, belirlenen şartlar çerçevesinde marker ekleyerek, piyasaya sunacakları petrol ürünlerinin denetimini yapmalarını sağlar. Bu sayede, kaçak akaryakıtın piyasaya girmesi engellenerek, devletin vergi kayıplarının azaltılması ve halk sağlığının korunması hedeflenmektedir (Balcı, 2010).

Ulusal marker uygulaması, akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede önemli bir denetim aracıdır, ancak uygulanırken karşılaşılan bazı teknik zorluklar ve uyum sorunları, bu sistemin etkinliğini etkileyebilmektedir. 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 18. maddesi, ulusal markerin eklenmesi gereken ürünleri belirlemiş ve bunlar arasında akaryakıt türleri ile akaryakıtla karıştırılan ürünler yer almaktadır. Ancak, ulusal markerin hangi akaryakıt türlerine eklenmesi gerektiğine dair belirli bir istisna veya EPDK'ya özel bir yetki verilmemiştir (Kayıkçı, 2015).

EPDK'nın belirlediği kriterlere göre, ulusal marker akaryakıt ürünlerine yalnızca rafineri çıkışında veya piyasaya arz edilmeden önce eklenmelidir. Bununla birlikte, bu sistemin uygulanmasında teknik aksaklıklar da yaşanabilmektedir. Özellikle, markerin ölçümü sırasında meydana gelen hatalar, ölçüm makinelerinin uyumsuzluğu veya markerin geçersizliği durumları, yasal işlemlere yol açabilecek sorunlar yaratabilir. Bu gibi durumlarda, yalnızca

marker oranının düşük olması, kaçakçılık suçu için yeterli bir delil olmayabilir. Danıştay’ın bazı kararlarında belirtildiği üzere, “teknik düzenlemelere aykırılık” ve “ulusal marker geçersizliği” koşullarının birlikte varlığı gerektiği vurgulanmıştır. Bu durumda, yalnızca marker ölçümünün hatalı olması gerekçe gösterilerek idari ceza uygulanamayacaktır (Danıştay 13. Daire, 14.12.2016, E.2016/1191, K. 2016/4199).

Yargıtay ise, ölçüm sonuçlarında uyumsuzluk ya da teknik hataların etkisi olması durumunda yeni bir rapor alınması gerektiğine karar vermektedir (Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 09/05/2017). Bu durum, ulusal marker uygulamasının daha etkili olabilmesi için ek delil ve doğrulama prosedürlerinin devreye girmesinin gerektiğini göstermektedir.

Ulusal marker uygulaması akaryakıt kaçakçılığının önlenmesinde önemli bir adım olmasına rağmen, ölçüm hataları ve teknik sorunlar, bu uygulamanın etkinliğini sınırlayabilmektedir. Bu nedenle, uygulamanın başarısını artırmak için, sadece marker oranına dayalı kararlar yerine, daha kapsamlı denetim ve delil toplama yöntemlerinin devreye girmesi önemlidir.

Akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelenin hukuki boyutu

Yargıtay içtihatlarında, kanun maddeleri arasındaki geçişlerde uygulama birliğinin sağlanamamasının, hukuki belirsizliklere yol açtığı ve bunun sonucunda sanıkların haklarının ihlaline neden olabileceği vurgulanmaktadır. Mahkemeler arasındaki tutarsızlıklar, özellikle aynı suçun farklı mahkemelerde farklı şekilde değerlendirilmesi, hukuki öngörülebilirliği zayıflatmakta ve uygulamada birliği sağlamakta ciddi zorluklar yaratmaktadır. Bu belirsizlikler, sadece yargı kararlarının öngörülebilirliğini değil, aynı zamanda hukuka olan güveni de zedelemektedir. Yargıtay 7. Ceza Dairesi’nin bir kararında, temyiz süreçlerinde bile uygulama birliğinin sağlanamamasının, adaletin sağlanmasında önemli zorluklar yarattığına dikkat çekilmiştir: “Sanıklar hakkında bozma üzerine kurulan hükümlerin; karar tarihi itibarıyla 6723 sayılı Kanun’un 33’üncü maddesiyle değişik 5320 sayılı Kanun’un 8 inci maddesi gereği yürürlükte bulunan 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun... gereğince temyiz edilebilir olduğu...” (Yargıtay 7. CD, E.2023/4876, K.2023/9528). Bu karar, temyiz süreçlerinde bile hukuki belirsizliğin ve yorum farklılıklarının mevcut olduğunu ve bunun da yargı kararlarının öngörülebilirliğini azaltarak hukuk sistemine olan güveni sarstığını göstermektedir.

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun zaman içinde geçirdiği değişiklikler ve bu değişikliklerin geçiş dönemlerinde hangi düzenlemenin geçerli olacağına dair belirsizlik,

hukuki sorunları daha da derinleştirmektedir. Kanun değişikliklerinin uygulama sürecinde, mahkemeler arasında geçiş dönemlerinde hangi hükümlerin uygulanacağı konusunda yaşanan tereddütler, sanıklar açısından hukuki belirsizliklere yol açmaktadır. Yargıtay, bir başka kararında bu geçiş dönemlerine ilişkin yaşanan sorunları şu şekilde dile getirmiştir: “Suç tarihine göre sanıkların eylemlerinin 11/04/2013 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6455 sayılı Yasa ile değişik 5607 sayılı Yasanın 3/11. maddesi kapsamında kaldığı...” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9654, K.2022/14817). Bu tür belirsizlikler hem hukuki güvenlik ilkesine hem de sanıkların adil yargılanma hakkına zarar vermektedir. Özetle, Türkiye’de akaryakıt kaçakçılığı davalarında yasal değişiklikler ve bu değişikliklerin uygulanmasındaki farklılıklar, yargı mercilerinde önemli derecede belirsizlik yaratmaktadır. Yargıtay, kanun değişikliklerinin uygulanmasında sanık lehine olan hükümlerden faydalanılması gerektiğini vurgulasa da, uygulamadaki yorum farklılıkları ve geçiş dönemlerindeki belirsizlikler, ceza adaletinin tutarlılığını zedelemektedir (Günay, 2007; Tokgöz, 2005). Bu bağlamda, geçiş dönemlerinde uygulanacak hükümlerin net bir şekilde belirlenmesi ve mahkemeler arasında yorum birliğinin sağlanması, hukuki belirsizliklerin giderilmesi ve adaletin doğru bir biçimde sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’deki akaryakıt kaçakçılığı davalarında karşılaşılan pratik zorluklar, eşya ve araç müsaderesi ile iade süreçlerinde yaşanan belirsizlikler, delillerin korunmasındaki sorunlar, uzun yargılama süreçlerinden kaynaklanan zamanaşımı meseleleri ve suç tarihine göre kanun maddelerinin uygulanmasındaki zorluklar şeklinde kendini göstermektedir. Akaryakıt kaçakçılığı davalarında, suçta kullanılan eşya ve araçların müsaderesi veya iadesine dair mahkemeler arasında tutarsız bir uygulama söz konusu olabilmektedir (Özdamar, 2013). Örneğin, benzer nitelikteki suçlarda bazı mahkemeler araçların müsaderesine hükmederken, diğerleri ise bu araçların iadesine karar vermektedir. Bu durum, mülkiyet hakkının korunmasında ciddi bir belirsizlik yaratmakta ve aynı olaylar için farklı sonuçlara ulaşılmasına neden olmaktadır. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, konuya ilişkin bir kararında, araçların müsadere talebinin reddedilmesinin usul ve kanuna aykırı olduğunu belirterek, bu uygulama farklılıklarının adaletin sağlanmasında ciddi engeller oluşturduğunu vurgulamıştır: “Suçta kullanılan nakil vasıtasının müsadere talebinin reddine dair kararın usul ve kanuna aykırı olduğu...” (Yargıtay 7. CD, E.2020/635, K.2023/10652). Diğer bir kararda ise, mahkeme, aracın sahibinin kaçakçılıkla doğrudan bir ilgisi olmadığı gerekçesiyle, aracın sahibine iade edilmesine karar vermiştir: “Araç sahibi olan sanığın eyleme doğrudan katılmadığı gerekçesiyle nakil vasıtasının iadesine karar verilmiştir” (Yargıtay 4. HD, E.2023/6108, K.2023/8950). Bu

tür kararlar, uygulamadaki belirsizliklerin ve farklılıkların devam ettiğini ve mülkiyet hakkı gibi temel hakların korunmasında standart bir uygulamanın olmadığını göstermektedir.

Kaçakçılık davalarında, uzun süren yargılama süreçleri, dosyadaki delillerin kaybolmasına veya geçerliliğini yitirmesine neden olabilmektedir. Bu durum, delillerin zamanaşımı nedeniyle değerlendirilememesi ve mahkemelerin sağlıklı bir ceza değerlendirmesi yapamaması sonucunu doğurmaktadır. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, uzun süren yargılama süreçleri nedeniyle delillerin kaybolması ve davanın düşmesine yol açan bir durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Dosya kapsamına göre, delillerin zamanaşımı nedeniyle değerlendirilememesi ve bu nedenle davanın düşme kararı verilmesi...” (Yargıtay 7. CD, E.2023/2628, K.2023/4216). Bu durum, uzun yargılama süreçlerinin ceza adaletinin tesisine engel teşkil ettiğini ve özellikle delillerin kaybolması nedeniyle sanıkların cezalandırılmayarak adaletin sağlanamamasına yol açtığını göstermektedir. Yargıtay’ın başka bir kararında, yargılama sürecinin uzun sürmesi nedeniyle delillerin geçerliliğini kaybetmesinin davanın sonucunu doğrudan etkilediği vurgulanmıştır: “Delillerin uzun yargılama süreci boyunca kaybolması nedeniyle, suçun işlenip işlenmediğine dair yeterli kanıt bulunamamış ve zamanaşımı nedeniyle dava düşmüştür” (Yargıtay 7. CD, E.2019/8058, K.2023/1056). Bu tür kararlar, delillerin korunamaması nedeniyle sanıkların cezalandırılmaması ve bunun sonucunda kamu düzeninin zarar görmesi gibi ciddi sorunları ortaya koymaktadır.

Kaçakçılık davalarında yargılama süreçlerinin aşırı uzaması, davaların zamanaşımı süresi dolarak düşmesine neden olmakta ve bu da ceza adaletinin etkin bir şekilde uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, bu durum, kaçakçılıkla mücadelede etkili sonuçlar alınmasını engellemektedir. Yargıtay, bu konuya ilişkin bir kararında, uzun süren yargılama sürecinin zamanaşımı sonucunda davanın düşmesine yol açtığını ifade etmiştir: “Suç tarihinden sonra geçen uzun süre göz önüne alındığında zamanaşımı süresi dolmuş olduğundan dava düşürülmüştür” (Yargıtay 7. CD, E.2022/7183, K.2022/16973). Bu karar, yargılama sürecindeki gecikmelerin zamanaşımını doğrudan etkilediğini ve bunun sonucunda davaların düşme oranlarının arttığını göstermektedir. Başka bir kararında ise, uzun yargılama sürecinin sonucunda sanığın beraatına hükmedilmesi ve bu durumun kamu düzenine zarar verdiği ifade edilmiştir: “Yargılama sürecinin uzun olması nedeniyle zamanaşımı süresi dolmuş ve sanık hakkında beraat kararı verilmiştir” (Yargıtay 7. CD, E.2023/7602, K.2023/7127). Bu durum, kaçakçılıkla mücadelede caydırıcılığın zayıfladığına işaret etmekte ve yargılama süreçlerinin hızlandırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, benzer olaylarda farklı mahkemelerin farklı cezalar verdiğini belirterek, uygulama birliğinin sağlanması gerektiğine

dikkat çekmiştir: “Aynı nitelikteki suçlar için farklı cezaların verilmesi uygulama birliğini zedelemekte ve ceza adaletinde eşitliği sağlamamaktadır” (Yargıtay 7. CD, E.2021/4238, K.2023/6356). Bu karar, ceza tayininde adaletin sağlanabilmesi için uygulama birliğinin önemini ortaya koymaktadır. Bir başka kararında ise, benzer suçlar için mahkemeler arasında farklı yaptırımlar uygulanması eleştirilmiş ve ceza tayininde tutarlı bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği ifade edilmiştir: “Mahkemeler arasında aynı suç için farklı cezaların verilmesi, hukuki güvenliği zedelemekte ve yargıya duyulan güveni azaltmaktadır” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9651, K.2022/14968). Bu karar, aynı suç için farklı mahkemelerde verilen farklı kararların, yargının tutarsız ve belirsiz bir şekilde işlemesine yol açtığını göstermektedir. Yargıtay, bu noktada mahkemeler arasındaki yorum farklılıklarına da dikkat çekmiş ve bu farklılıkların, ceza adaletinin sağlanmasında ciddi engeller oluşturduğunu belirtmiştir: “Suç tarihine göre sanıkların eylemlerinin 11/04/2013 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6455 sayılı Yasa ile değişik 5607 sayılı Yasanın 3/11. maddesi kapsamında kaldığı...” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9654, K.2022/14817). Bu karar, kanun maddelerinin uygulanmasındaki farklılıkların sanıkların hukuki durumunu olumsuz yönde etkileyebileceğini ortaya koymaktadır.

Yargıtay başka bir kararında, aynı kanun maddesinin farklı mahkemeler tarafından farklı şekilde yorumlanmasının, aynı suç için farklı yaptırımlar uygulanmasına yol açtığını vurgulamıştır: “5607 sayılı Kanun’un 3. maddesi farklı mahkemelerce farklı yorumlanmış ve aynı suça farklı cezalar verilmiştir” (Yargıtay 7. CD, E.2023/7003, K.2023/5734). Bu durum, ceza adaletinde eşitsizliğe yol açmakta ve hukuki belirsizliği pekiştirmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de akaryakıt kaçakçılığı davalarında kanunların tutarlı bir biçimde uygulanmasını engelleyen bazı pratik zorluklar ortaya çıkmaktadır. Eşya ve araç müsaderesi, delillerin muhafazası, uzun yargılama süreleri, zamanaşımı, ceza tayininde uygulama birliği ve kanun maddelerinin yorumlanması gibi konularda yaşanan güçlükler, ceza adaletinin etkin bir biçimde sağlanmasını engellemektedir. Yargıtay içtihatlarında, bu sorunların çözümü için uygulama birliğinin sağlanması ve yargılama süreçlerinin hızlandırılması gerektiği ifade edilmektedir.

Türkiye’de akaryakıt kaçakçılığı davalarında, mevcut yasal düzenlemelerdeki eksiklikler ve yetersizlikler, kaçakçılıkla mücadelede etkinliği azaltmakta (Yavuz, 2021), yargı mercileri arasında farklı uygulamalara yol açmakta ve adaletin tesisini zorlaştırmaktadır. Özellikle 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda yer alan bazı maddelerdeki belirsizlikler, kanun değişikliklerinin uygulamadaki etkileri ve farklı yorumlara yol açan düzenlemeler, bu sorunların temel nedenleri arasındadır. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’ndaki bazı hükümler,

yorumu açık olup uygulamada farklı sonuçlar doğurmakta ve yargı mercileri arasında tutarsızlıklara yol açmaktadır. Özellikle kaçak akaryakıtın niteliği, miktarı ve suçun işleniş biçimi ile ilgili düzenlemelerdeki boşluklar, adil ve eşit bir ceza tayinini güçleştirmektedir.

Yargıtay 7. Ceza Dairesi’nin bir kararında, akaryakıt kaçakçılığı suçunda ele geçen akaryakıt miktarının cezanın belirlenmesindeki etkisi tartışılmış ve kanunun bu konuda yeterli bir açıklık sağlamadığı ifade edilmiştir: “Kaçak eşyanın miktarı itibarıyla suç konusunun önem ve değeri dikkate alındığında, benzer olaylarla mukayese edildiğinde cezaların şahsiliği ve uygulamada birliğin sağlanması bakımından daha az miktarda kaçakçılık yapanlar arasında adil bir ceza tayin edebilmek için...” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9677, K.2022/14657). Bu karar, kanunun cezalandırmada miktar ve değerin değerlendirilmesi konusundaki eksik düzenlemesini ve bunun uygulamada yarattığı belirsizlikleri ortaya koymaktadır.

Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan lehe olan hükümlerin uygulanması, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda sıkça karşılaşılan bir sorun alanıdır. Yargılamanın suç tarihine göre mi yoksa yasanın yürürlüğe giriş tarihine göre mi yapılacağı konusunda kanunda açık bir düzenleme bulunmaması, mahkemeler arasında farklı yorumlara yol açmaktadır. Yargıtay bir kararında, lehe olan hükümlerin uygulanmasında suçun işlendiği tarihteki kanun hükümlerinin mi yoksa yeni düzenlemelerin mi esas alınacağına dair bir boşluğun varlığını vurgulamıştır: “Suçun işlendiği tarihte yürürlükte olan hükümler dikkate alınarak mı yoksa lehe olan yeni düzenlemeler çerçevesinde mi ceza verileceği konusunda net bir düzenleme bulunmamaktadır” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9668, K.2022/14297). Bu durum, benzer suçlarda farklı yaptırımlar uygulanmasına ve hukuki belirsizliklerin artmasına yol açmaktadır.

Kaçakçılık davalarında suçta kullanılan eşya ve araçların müsaderesi ve iadesi konusunda hukuki düzenlemelerin yetersizliği, uygulamada ciddi problemlere yol açmaktadır. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, bu tür davalarda eşya ve araçların iadesi veya müsaderesi konularını tam anlamıyla düzenlemediği için, yargı süreçlerinde belirsizlikler ortaya çıkmaktadır. Eşya ve araçların mülkiyet haklarının korunması büyük bir önem taşımaya rağmen, bu konuda yasal çerçevenin eksikliği, mülkiyet hakkı ile ilgili sorunlara neden olmaktadır. Yargıtay, bu konuda verdiği bir kararda, müsadere hükümlerindeki eksikliğin uygulamada tutarsızlığa yol açtığını ve mülkiyet hakkının korunamadığını şu şekilde belirtmiştir: “Kaçak akaryakıtın müsaderesi ile ilgili olarak yeterli ve açık bir düzenlemenin olmaması nedeniyle, aynı tür davalarda farklı kararlar verilmekte, mülkiyet hakkı korunamamaktadır” (Yargıtay 7. CD, E.2023/4876, K.2023/9528). Bu durum, kaçakçılıkla

mücadelede etkin bir sonuç alınmasını engellemekte ve yargı sürecinde ciddi belirsizlikler yaratmaktadır. Bunun yanı sıra, 5607 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikler de hukuki belirsizliklere yol açmaktadır. Kanun değişikliklerinin, suç tarihinde yürürlükte olan hükümler ile yeni düzenlemeler arasındaki geçiş dönemine dair açıklık getirilmemesi, yargı mercilerinin farklı yorumlar yapmasına neden olmaktadır. Kanunun geçiş hükümleri ile ilgili belirsizlikler, yargı süreçlerinde önemli sorunlar doğurmakta ve her mahkemenin farklı değerlendirmeler yapmasına yol açmaktadır. Yargıtay, bu konuda verdiği bir kararda, suç tarihine göre hangi düzenlemelerin esas alınacağına dair bir belirsizlik olduğunu vurgulamıştır: “Suç tarihine göre sanıkların eylemlerinin suç tarihinde yürürlükte olan düzenlemelerle mi yoksa yeni düzenlemelerle mi değerlendirilmesi gerektiğine dair bir belirsizlik bulunmaktadır” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9654, K.2022/14817). Bu durum, yargı mercileri arasında içtihat farklılıklarına ve tutarsız uygulamalara neden olmaktadır. Kaçakçılık suçlarıyla mücadelede, suçun niteliği, failin rolü ve suçun işlendiği koşullar gibi unsurların cezaların belirlenmesinde nasıl değerlendirilmesi gerektiği hususunda da yasal düzenlemelerde ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Bu eksiklikler, aynı suçu işleyen sanıkların farklı koşullarda olmasına rağmen eşit ve adil bir şekilde cezalandırılmalarını engellemekte, adil yargılanma hakkını zedelemektedir.

Kaçakçılık davalarında, idari kurumların yargılama süreçlerine yeterli katkı sağlamamaları da önemli bir sorundur. Özellikle Gümrük İdaresi ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) gibi kurumların davalara etkin bir şekilde müdahil olmaması, yargılama sürecinde ciddi eksikliklere neden olmaktadır. Gümrük İdaresi’nin bazı davalarda temyiz hakkına sahip olmaması ya da davaya müdahil olamaması, davaların sağlıklı bir şekilde sonuçlanmasını engellemekte ve hukuki belirsizlik yaratmaktadır. Yargıtay, Gümrük İdaresi’nin temyiz hakkının olmamasının yargılama sürecinde önemli bir eksiklik oluşturduğunu şu şekilde belirtmiştir: “Gümrük İdaresi’nin temyiz hakkının bulunmadığı, bu nedenle davaya müdahil olarak katılamadığı...” (Yargıtay 7. CD, E.2023/4876, K.2023/9528). Bu karar, idari kurumların davalara katılımındaki yetersizliğin, kaçakçılık davalarında adil bir yargılama yapılmasını zorlaştırdığını ve yargılamaların verimli bir şekilde işlenmesini engellediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, EPDK’nın yargılama süreçlerinde yeterince temsil edilmemesi, hukuki boşlukların oluşmasına ve yargılama süreçlerinin eksik olmasına yol açmaktadır. Yargıtay, EPDK’nın yargılama süreçlerinde yeterince etkin bir şekilde temsil edilmemesinin hukuki güvenliği zedelediğini şu şekilde ifade etmiştir: “EPDK’nın yargı

sürecinde etkin bir şekilde temsil edilmemesi nedeniyle eksik bir yargılama yapılmış ve hukuki güvenlik sağlanamamıştır” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9668, K.2022/14297).

Yargı sistemindeki en önemli sorunlardan biri de içtihat birliğinin sağlanamamasıdır. Aynı suçların farklı mahkemelerce farklı sonuçlarla değerlendirilmesi, adaletin sağlanmasında büyük engeller oluşturmakta ve hukuk güvenliğini zedelemektedir. İçtihat birliğinin eksikliği, benzer olaylarda aynı kararların verilmesini engellemekte ve hukukun eşitlik ilkesine aykırı sonuçlar doğurmaktadır. Yargıtay, içtihat birliğinin sağlanamamasının yargı sistemindeki büyük bir eksiklik olduğunu ve bu durumun yargıya olan güveni azalttığını bir kararında şu şekilde belirtmiştir: “İçtihat birliğinin sağlanamaması nedeniyle aynı suç için farklı cezalar verilmiş ve uygulamada yeknesaklık sağlanamamıştır” (Yargıtay 7. CD, E.2023/7003, K.2023/5734). Bu durum, yargı mercileri arasında tutarsızlığa neden olmakta ve adaletin sağlanmasında ciddi aksaklıklar yaratmaktadır. Başka bir kararda ise Yargıtay, içtihat birliğinin gerekliliğini ve farklı kararların yargıya olan güveni azalttığını şu şekilde ifade etmiştir: “Mahkemelerin benzer olaylarda farklı kararlar vermesi, hukuk güvenliğini zedelemekte ve adaletin sağlanmasında engel oluşturmaktadır” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9677, K.2022/14657). Bu karar, içtihat birliğinin sağlanmamasının sadece adaletin tesisi değil, aynı zamanda hukuk sistemine olan güvenin zedelenmesine de yol açtığını ortaya koymaktadır.

Türkiye’deki kaçakçılık davalarında mevcut yasal düzenlemelerdeki belirsizlikler ve eksiklikler, kaçakçılıkla mücadelede etkinliğin sağlanmasını güçleştirmekte, yargı mercileri arasında farklı uygulamalara yol açmakta ve adaletin tesisini engellemektedir. Özellikle 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun bazı maddelerindeki belirsizlikler, kanun değişikliklerinin uygulamadaki yansımaları ve farklı yorumlara neden olan düzenlemeler, bu sorunların temel kaynakları arasında yer almaktadır. Bu durum hem ceza adaletinin sağlanmasında hem de kamu düzeninin korunmasında önemli aksaklıklara yol açmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Akaryakıt kaçakçılığıyla mücadele, mevcut yasal düzenlemelere rağmen hukuki boşluklar ve uygulama problemleri nedeniyle önemli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu zorluklar, Anayasa’nın temel ilkeleri olan hukuk devleti, eşitlik ve adil yargılanma haklarını doğrudan etkileyen bir sorun haline gelmektedir. Yargıtay 7. Ceza Dairesi’nin bir kararında, kaçakçılık suçlarına ilişkin ceza tayininde yaşanan farklılıkların ceza adaletinde eşitlik ilkesini ihlal ettiğine dikkat çekilmiştir: “Aynı suçlar için farklı cezaların verilmesi, uygulama birliğini bozmakta ve ceza adaletinde eşitliği sağlamamaktadır.” (Yargıtay 7. CD, E.2021/4238,

K.2023/6356). Ayrıca, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun uygulanmasında karşılaşılan zamanaşımı sürelerine dair problemler, yargılamanın etkinliğini olumsuz etkilemektedir. Yargıtay’ın bir başka kararında, yargılama sürecinin uzunluğu ve dosya yoğunluğunun, davaların zamanaşımı süresinin dolmasına yol açtığı ve bunun kaçakçılıkla mücadeleyi zayıflattığı belirtilmiştir: “Yargılama süreci ve dosya yoğunluğu nedeniyle, davanın zamanaşımı süresi dolmuş ve bu durum, kaçakçılıkla mücadelede etkinliği azaltmıştır.” (Yargıtay 7. CD, E.2022/7183, K.2022/16973). Bunun yanı sıra, müsadere ve araç iadesi konularındaki tutarsız kararlar, özellikle mülkiyet hakkının korunmasında ciddi sorunlara yol açmaktadır. Yargıtay, bu durumla ilgili olarak, “Kaçak akaryakıtın müsaderesiyle ilgili açık bir düzenlemenin eksikliği nedeniyle, benzer davalarda farklı kararlar verilmektedir ve mülkiyet hakkı güvence altına alınamamaktadır.” (Yargıtay 7. CD, E.2023/4876, K.2023/9528). Ayrıca, cezaların caydırıcılığı konusunda da ciddi eleştiriler bulunmaktadır: “Cezaların caydırıcı olmaması nedeniyle kaçakçılık suçu tekrar işlenmiş ve aynı suçların önlenmesi sağlanamamıştır.” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9654, K.2022/14817).

Araştırmanın odak noktası olan kaçakçılık konusunun çözülmesi için 5607 sayılı Kanun’da kapsamlı bir güncelleme yapılması, yargı mercileri arasında içtihat birliğinin sağlanması ve yargılama süreçlerinin hızlandırılması gerekmektedir. Ayrıca, idari kurumların yargılama süreçlerine etkin katılımının artırılması ve yaptırımların caydırıcılığının güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Yargıtay içtihatlarına bakıldığında, cezaların caydırıcı olmaması nedeniyle kaçakçılık suçunun tekrar işlenmesinin engellenemediği görülmektedir: “Cezaların caydırıcı olmaması nedeniyle kaçakçılık suçu tekrar işlenmiş ve aynı suçun işlenmesinin önüne geçilememiştir.” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9654, K.2022/14817).

Müsadere ve iade süreçlerinde belirsizliklerin ortadan kaldırılması için açık ve net düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Yargıtay’ın tespitlerine göre, “Kaçak akaryakıtın müsaderesiyle ilgili olarak yeterli ve açık bir düzenleme bulunmamakta, bu durum mülkiyet hakkını tehdit etmektedir.” (Yargıtay 7. CD, E.2023/4876, K.2023/9528). Bu belirsizliklerin ortadan kaldırılması ve idari kurumların yargılama süreçlerine daha etkin bir şekilde dahil edilmesi gerekmektedir. Yargıtay, “EPDK’nın yargı sürecinde etkin bir şekilde temsil edilmemesi nedeniyle eksik bir yargılama yapılmış ve hukuki güvenlik sağlanamamıştır” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9668, K.2022/14297) demektedir. Bu bağlamda, idari kurumların yargılama sürecindeki rollerinin güçlendirilmesi ve personelin eğitim düzeyinin artırılması öncelikli hedefler arasında yer almaktadır.

Yargılama süreçlerinin uzunluğu da önemli bir sorundur. Yargıtay, “Yargılama sürecinin uzunluğu ve dosya yoğunluğu nedeniyle davanın zamanaşımı süresi dolmuş ve bu durum, kaçakçılıkla mücadelede etkinliği azaltmıştır” (Yargıtay 7. CD, E.2022/7183, K.2022/16973) diyerek bu sorunun altını çizmektedir. Bu sorunun aşılması için yargı personelinin nitelik ve nicelik bakımından güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, içtihat birliğinin sağlanması ve mahkemelerin benzer olaylarda tutarlı kararlar vermesi, hukuk güvenliğini sağlamak ve adaletin etkin bir şekilde dağıtılmasını temin etmek için kritik bir gerekliliktir. Yargıtay’ın, “Mahkemelerin benzer olaylarda farklı kararlar vermesi, hukuk güvenliğini zedelemekte ve adaletin sağlanmasında engel oluşturmaktadır” (Yargıtay 7. CD, E.2021/9677, K.2022/14657) şeklindeki tespiti de bu sorunun önemini vurgulamaktadır. Yargı mensuplarının sürekli eğitimi ve içtihat birliğini sağlayacak mekanizmaların oluşturulması, bu tür sorunların çözümünde önemli bir rol oynayacaktır.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelenin etkili biçimde sürdürülebilmesi için yalnızca ceza hukuku perspektifiyle değil, aynı zamanda ekonomik, kurumsal ve toplumsal boyutlarıyla birlikte ele alınması zorunludur. Mevzuatın güncellenmesi, içtihatların tutarlı hale getirilmesi, yargı süreçlerinin hızlandırılması ve idari kurumlarla etkin iş birliği sağlanması, bu alandaki hukuk politikasının temel öncelikleri arasında yer almalıdır. Bu çerçevede, kurumsal koordinasyonun güçlendirilmesi, denetim personelinin uzmanlık düzeyinin artırılması, teknolojik olanaklardan daha etkin yararlanılması ve uluslararası uygulamalardan yararlanılarak özgün çözümler üretilmesi, hem mevcut sorunların giderilmesine hem de hukuki etkinliğin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelenin başarıya ulaşabilmesi, yalnızca mevzuat değişikliğiyle değil; kapsamlı, çok katmanlı ve sürdürülebilir bir politika reformu ile mümkündür. Bu çerçevede, kurumsal koordinasyonun güçlendirilmesi, denetim personelinin uzmanlık düzeyinin artırılması, teknolojik olanaklardan daha etkin yararlanılması ve uluslararası uygulamalardan yararlanılarak özgün çözümler üretilmesi, hem mevcut sorunların giderilmesine hem de hukuki etkinliğin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelenin başarıya ulaşabilmesi, yalnızca mevzuat değişikliğiyle değil; kapsamlı, çok katmanlı ve sürdürülebilir bir politika reformu ile mümkündür. Buna ek olarak, ekonomik analizlerin ve sosyolojik bulguların da yasal düzenlemelere entegre edilmesi, suçun yalnızca hukuki değil, yapısal nedenlerini de anlamayı kolaylaştıracaktır. Örneğin, kayıt dışı ekonomiyle mücadele politikalarının, kaçakçılığı doğuran koşulları ortadan kaldırma yönünde etkili olduğu, Avrupa Birliği ülkeleri örneğinde görülmektedir. Türkiye’de de benzer bir bütüncül yaklaşımın

benimsenmesi, yalnızca cezalandırıcı değil, aynı zamanda önleyici ve düzenleyici araçların birlikte işlemini sağlayacaktır. Ayrıca, kaçakçılıkla mücadelede medya, sivil toplum ve akademinin rolü de ihmal edilmemelidir. Toplumsal farkındalık kampanyaları, şeffaflık odaklı denetim süreçleri ve akademik raporlamaların artırılması, bu suç tipine karşı kamuoyunun duyarlılığını güçlendirecek ve kurumsal kapasitenin hesap verebilirliğini artıracaktır. Kaçakçılığın sıradanlaşmasına izin verilmemesi, yalnızca hukuk düzeninin değil, toplumsal vicdanın da bir gereğidir.

Sonuç olarak, bu çalışma; akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelede yalnızca mevcut hukuki çerçeveyi değil, uygulamadaki sorunları, yorum farklılıklarını ve çözüm önerilerini birlikte ele alarak çok boyutlu bir değerlendirme sunmaktadır. Yargı kararlarının sistematik biçimde analiz edilmesi ve önerilerin yalnızca hukuki değil, idari ve toplumsal boyutları da dikkate alarak şekillendirilmesi, çalışmanın literatüre ve uygulamaya katkısını artırmaktadır. Bu yönüyle çalışma, yalnızca bir hukuk analizi değil, aynı zamanda politika yapıcılar için yol gösterici nitelikte bütüncül bir değerlendirmedir. Bu değişikliklerin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi, denetim personelinin sürekli eğitimi, teknolojik altyapının geliştirilmesi ve uluslararası iş birliği mekanizmalarının etkinleştirilmesi gibi destekleyici tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Öneriler

Bu çalışmanın bulguları ışığında, Türkiye’de akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelede mevcut düzenlemelerin etkinliğini artırmak ve uygulamadaki sorunları gidermek amacıyla aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, özellikle suç tarihine göre uygulanacak hükümler, müsadere ve iade işlemleri gibi konularda açık ve anlaşılır hükümlerle yeniden düzenlenmelidir. Yargı kararlarında görülen uygulama farklılıklarının önüne geçilebilmesi için, kanun maddeleri arasındaki geçişlerin açıkça belirlenmesi ve mahkemelere yol gösterici normların oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Yargı mercileri arasında yorum farklılıklarının önüne geçebilmek için Yargıtay ve bölge adliye mahkemeleri düzeyinde içtihat birliği sağlanmalı, benzer olaylar için standart kararlar oluşturulmalıdır. Bu doğrultuda, içtihat rehberleri hazırlanarak yargı mensuplarının uygulamada yeknesaklık sağlamaları teşvik edilmelidir.

Zamanaşımı riskini azaltmak amacıyla, akaryakıt kaçakçılığı davalarının özel olarak öncelikli dosya statüsüne alınması, ihtisas mahkemeleri kurulması veya mevcut mahkemelerde

özel ihtisas heyetleri oluşturulması önerilmektedir. Böylece uzun süren yargılama süreçlerinin olumsuz etkilerinin önüne geçilebilir.

Gümrük İdaresi, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ve ilgili diğer kamu kurumlarının, yargılama süreçlerinde aktif rol alabilmesi için mevzuatta açık düzenlemelere yer verilmelidir. Özellikle temyiz ve müdahillik haklarının genişletilmesi, hukuki süreçlerin daha sağlıklı işlemesine katkı sağlayacaktır.

Ulusal marker uygulamasındaki teknik sorunların giderilmesi için marker ölçüm teknolojileri geliştirilmelidir. Ölçüm sonuçlarının doğruluğunu artırmak amacıyla bağımsız denetim kurumlarının etkinliği artırılmalı ve marker geçersizliği iddialarında mutlaka ikinci bir doğrulama raporu alınması zorunlu hale getirilmelidir.

Akaryakıt kaçakçılığı suçlarına ilişkin yaptırımlar, sadece adli para cezası değil, hapis cezalarının da daha etkin şekilde uygulanmasını sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılmalıdır. Cezaların orantılı ve etkili olması, suçun tekrarının önlenmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Akaryakıt kaçakçılığını besleyen kayıt dışı ekonomi ile mücadelede sadece ceza hukukuna değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal politikalara dayalı önlemlere de ağırlık verilmelidir. Bu bağlamda, ekonomik teşvik paketleri, bölgesel kalkınma projeleri ve vergi reformları gibi uzun vadeli stratejilerin hayata geçirilmesi önemlidir.

Sınır ötesi akaryakıt kaçakçılığı ile mücadelede uluslararası iş birliği mekanizmalarının etkinleştirilmesi gerekmektedir. Özellikle sınır güvenliği alanında komşu ülkelerle bilgi paylaşımı ve ortak operasyonlar gerçekleştirilmesi, kaçakçılık faaliyetlerinin önlenmesinde önemli bir destek sağlayacaktır.

Kaçak akaryakıt kullanımının ekonomik, çevresel ve toplumsal zararlarına ilişkin kamuoyunun bilinçlendirilmesi amacıyla kapsamlı eğitim ve bilgilendirme kampanyaları düzenlenmelidir. Böylece bireylerin kaçak akaryakıt kullanımına yönelmesi engellenebilir.

Akaryakıt üretiminden tüketime kadar olan süreçlerin daha sıkı izlenebilmesi için dijital takip ve denetim sistemlerinin (örneğin blockchain tabanlı tedarik zinciri sistemleri) kullanımına geçilmesi önerilmektedir. Bu teknolojik altyapılar, denetim süreçlerini daha şeffaf ve güvenilir hale getirecektir.

Sınırlılıklar ve güçlü yönler

Bu çalışmanın en önemli güçlü yönlerinden biri, konuyu ceza hukuku ve düzenleyici çerçeveler açısından çok boyutlu bir yaklaşımla ele almasıdır. Akaryakıt kaçakçılığı sadece

ekonomik bir suç türü olarak değil, aynı zamanda çevresel, sosyal ve ulusal güvenlik boyutlarıyla birlikte değerlendirilmiş; böylece sorunun çok katmanlı yapısı bütüncül bir biçimde analiz edilmiştir. Bir diğer güçlü yön, yargı kararlarının ayrıntılı ve sistematik bir şekilde incelenmesidir. Yargıtay içtihatlarının detaylı analizi, mevcut uygulama sorunlarının somut örneklerle ortaya konulmasını sağlamış ve teorik tartışmaların pratik yansımalarını somutlaştırmıştır. Ayrıca, çalışma yalnızca mevcut durumu tarif etmekle kalmamış, mevzuat değişikliklerinin etkilerini, yargı süreçlerinde yaşanan güçlükleri ve idari denetim mekanizmalarındaki eksiklikleri de ele alarak geleceğe yönelik politika önerileri geliştirmiştir. Son olarak, çalışma, literatürdeki güncel kaynaklarla desteklenmiş, farklı kanunlar ve dönemler arasında tarihsel bir geçiş sunarak, okuyucuya gelişim sürecini anlama imkânı sağlamıştır. Bu bütünlük, çalışmanın alanında önemli bir kaynak olmasına katkıda bulunmuştur.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Öncelikle, çalışma temel olarak mevzuat ve yargı kararları üzerinden yürütülmüş, saha verilerine veya istatistiksel analizlere yer verilmemiştir. Dolayısıyla, akaryakıt kaçakçılığıyla ilgili güncel vaka verileri, sahadaki uygulayıcı görüşleri veya emniyet birimlerinden alınacak istatistikler çalışmanın kapsamı dışında kalmıştır. İkinci olarak, uluslararası karşılaştırmalar (örneğin, diğer ülkelerde akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede uygulanan yöntemler) sınırlı bir şekilde ele alınmıştır. Bu nedenle önerilerin bazıları, daha çok Türkiye'nin mevcut hukuki ve idari yapısına özgü geliştirilmiş ve uluslararası bağlamda genelleştirilebilirlik sınırlı kalmıştır. Bir başka sınırlılık, çalışmanın yargı kararlarının belirli bir döneme (özellikle son on yıl) odaklanmasıdır. Bu durum, eski tarihli içtihatların ve farklı dönemlerdeki uygulama eğilimlerinin tam olarak karşılaştırılmasını kısıtlamıştır. Son olarak, çalışma her ne kadar kapsamlı olsa da sosyoekonomik faktörlerin (örneğin bölgesel gelir dağılımı, eğitim düzeyi, işsizlik oranları gibi) doğrudan ampirik analizine yer verilmemiştir. Bu durum, kaçakçılığın temel nedenlerine ilişkin çıkarımları teorik düzeyde tutmak zorunda bırakmıştır.

KAYNAKLAR

- Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Eylem Planı (2021–2023). (t.y.). Erişim tarihi: 01.05.2025.
- Aktaş, B. (2015). Gümrük işlemlerine tabi tutmadan ülkeye eşya sokma suçu üzerine bir inceleme. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (121), 111–156.
- Arslan, C. B. (2013). *Türkiye’de akaryakıt üzerindeki vergiler ve analizi* (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi).
- Arslan, C. B. (2015). *Akaryakıt üzerindeki vergi yükü*. Gazi Kitabevi.
- Avcı, M. (2022). *Türk Ceza Hukukunda Akaryakıt Kaçakçılığı Suçu* (Yüksek lisans tezi, Çankaya Üniversitesi).

- Aydın, M. (2012). *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları* (1. baskı). Adalet Yayınevi.
- Balcı, M. (2010). *Petrol kaçakçılığı suçları ve petrol piyasası kanununda düzenlenen kabahatler* (1. baskı). Adalet Yayınevi.
- Boz, M. (2018). *Türkiye’nin mevcut iç güvenlik yapılanması ve kaçakçılık suçları ile mücadeleye etkileri* (Yüksek lisans tezi).
- Can, A. (2006). *Türkiye’de akaryakıt sektöründe yaşanan haksız rekabetin sosyoekonomik etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi).
- Ceyhan, S., & Demircioğlu, K. (2013). Son düzenlemelerle akaryakıt kaçakçılığı. *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, 1, 65–73.
- Çıldır, Ş., & Denizhan, H. (2015). *Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu* (2. baskı). Yetkin Yayınevi.
- Çilesiz, S. (2014). *6455 ve 6545 Sayılı Kanunlarla Değişik 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması* (3. baskı). Adalet Yayınevi.
- Çulha, R. (2003). 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Yasası. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (49), 115–136.
- Danıştay 13. Daire. (14.12.2016). *E.2016/1191, K.2016/4199*.
- Ertuğrul, H. (2008). *Suç veya kabahat olarak kaçakçılık fiilleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi).
- Fatih İlker, K. (2009). Normatif hukuk bağlamında akaryakıt piyasası. *Enerji Piyasası Bülteni*, (9), 15.
- Gedik, D. (2018). *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’na Göre Akaryakıt Kaçakçılığı Suçları*. Adalet Yayınevi.
- Gedik, D. (2019). 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda etkin pişmanlık. *Terazi Hukuk Dergisi*, 14(159), 2132–2142.
- Gedik, D. (2020). Akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede teknik ve idari yöntem olarak ulusal marker. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 43, 283–368.
- Günay, E. (2007). *Uygulamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve İlgili Mevzuat* (4. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Kan, C. H. (2025). Türk Ceza Kanunu’nda mobbing olgusunun bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi: Hukuki değerlendirme ve öneriler. *Ankara Barosu Dergisi*, 83(1).
- Karakaş, B. (2004). *Türk hukukunda gümrük kaçakçılığı suçları*. Turhan Kitabevi.
- Karauz, K. A. (2016). Petrol piyasası mevzuatında düzenlenen idari yaptırımlar. *KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (1), 149.
- Kayıncı, M. S. (2015). *Petrol piyasası hukuku*. Yargı Yayınevi.
- Kırıncı, M. M. (2019). *Türkiye’de deniz yolu ile yapılan akaryakıt kaçakçılığı* (Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi).

- Öz, E., & Erim, A. (2016). Tüm yönleri ile gümrük kaçakçılığı suçlarında iştirak. *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, (8), 62–75.
- Özdamar, S. (2013). Dış ticarete yeni bir kavram: Hayali ithalat. *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, (1), 49–54.
- Özen, M. (2015). *5607 Sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar* (1. baskı). Adalet Yayınevi.
- Polat, İ. (2009). *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu uyarınca ihracat kaçakçılığı suçları ve kabahatleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi).
- Şahin, D. (2011). *5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunundaki ithalat kaçakçılığı suçları ve kabahatleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi).
- TBMM. (1983). *2872 sayılı Çevre Kanunu*. Resmî Gazete (11.06.2013), Sayı: 28674.
- TBMM. (2003). *5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu*. Resmî Gazete (13.02.2007), Sayı: 26433.
- TBMM. (2007). *5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*. Resmî Gazete (18.06.2014), Sayı: 29044.
- Tokgöz, M. (2005). *4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları* (Yüksek lisans tezi, İstanbul).
- Ünal, K., & Parlar, A. (2004). *4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu*. Beta Yayınları.
- Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, E.2023/6108, K.2023/8950.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2005/14646, K.2008/22217.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2015/13998, K.2017/8748.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2019/8058, K.2023/1056.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2020/635, K.2023/10652.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2021/4238, K.2023/6356.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2021/9651, K.2022/14968.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2021/9654, K.2022/14817.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2021/9668, K.2022/14297.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2021/9677, K.2022/14657.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2022/7183, K.2022/16973.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2023/2628, K.2023/4216.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2023/4876, K.2023/9528.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2023/7003, K.2023/5734.
- Yargıtay 7. Ceza Dairesi, E.2023/7602, K.2023/7127.
- Yavuz, H. A. (2021). Tütün ve alkol ürünlerinin kaçakçılığına ilişkin suçlar. *Terazi Hukuk Dergisi*, 16(174), 297–324.
- Yurtcan, E. (2019). *Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Şerhi* (6. baskı). Seçkin Yayınevi.

Zengin, M. (2021). *Suç işlemek amacıyla örgütlenme suçlarının normatif ve olgusal temelleri* (1. baskı). Seçkin Yayınevi.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Haşim ÖZKURT
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Haşim ÖZKURT
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Haşim ÖZKURT
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Haşim ÖZKURT
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Haşim ÖZKURT
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, hukuk çalışması olup Yargıtay kararları, doktrin ve hukuk kanunları çerçevesinde nitel yöntemle gerçekleştirildiğinden etik kurul onayı gerekmemektedir. <i>Since this research is a legal study based on Supreme Court decisions, legal doctrine, and laws, conducted with a qualitative method there is no need for an ethics committee approval.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.